

Marcel Beyer
Kaltenburg

A fordítás alapjául szolgáló kiadás:
Marcel Beyer: *Kaltenburg*
Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main, 2008

A könyv megjelenését a Goethe Intézet támogatta

A fordító munkáját a Kunststiftung Nordrhein-Westfalen
és az Europäisches Übersetzer-Kollegium Straelen támogatta

Copyright © Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main, 2008
All rights reserved by and controlled through Suhrkamp Verlag Berlin
Hungarian translation © Győri László, 2020

Jerzyk. A sarlósfecske. Ez volt az első lengyel szavam, mint arra sok évvel később, egy lengyel kollégával beszélgetve rájöttem. Maria a szalonbéli, sarlósfecskés incidensem utáni este mondhatta, miközben a konyhapadon kucorogtam és nem tudtam, mi történik, mi történt velem. Ez a gyermekkori élmény megváltoztatott, ez nem is kérdés, de nem látnék benne többet egyszeri, zavaró epizódnál, ha rögtön Drezdába érkezésünk után nem találkoztam volna ismét egy madárral, és ez a találkozás nem bizonytalanított volna el annyira, mint ha a sarlósfecske csak előző nap gabalyodott volna bele a függönybe. A szüleim ekkor sem voltak ott, és ezúttal valószínűleg nem is értesültek róla, tőlem legalábbis biztosan nem. – Habár, jut eszembe, ezt, ha még életben lettek volna, ugyanakkor, ugyanott ők is megtapasztalhatták volna.

Azokra a madarakra gondolok, amelyeket azon az éjszakán a Großer Gartenban láttam. Pontosabban a sötétben egyáltalán nem is lehettem biztos benne, hogy madarokról van szó, és ez csak még félelmetesebbé tette ezeket a tárgyakat, dolgokat, rögöket. Valós természetüket csak akkor értettem meg, amikor a nap már rég felkelt, alig észrevehetően, fakón, többnyire a látóhatáron végighúzódo és az eget magasan elborító, fekete, szürkésfekete füstfelhők mögé bújva.

Éjjel, miközben a parkban bolyongtam, hirtelen kemény ütést éreztem a vállamon, pedig egy árva lélek sem volt a közelben. Nem ökölcsapás volt, nem is egy állat támadhatott rám hátulról, és nem is egy, a levegőben sodródó letört, és a földre csapódva apróra törő ág. Tompán és keményen puffant, ahogy (a tárgy) a földre esett és odébb gurult. Megtaláltam, megfogtam, fekete volt, kissé ragacsos, málló, a felszíne

érides, a szememhez emeltem a göröngyszerűséget, talán egy kátránycsomó, csak salak. Megszagoltam – és szinte reflexből azonnal el is dobtam, amilyen messzire csak tudtam. Égett hús volt.

A következő ütés a fejemet érte. Futásnak eredtem. Fák és kráterek között rohantam, aztán megkerültem az embereket a tisztáson, de minél tovább futottam, annál kétségbeejtőbbnek tűnt a helyzet, mindenhol ezek az égett húsdarabok záporoztak, és még akkor is, amikor azt gondoltam, hogy egy pillanatra kifújhatom magam egy hatalmas tölgyfa kifordult gyökerei alatt, egy szabadon álló fal árnyékában, hallottam, ahogy körülöttem a talajra csapódnak, mintha egyre közelebb jönnének, mintha az égből aláhulló döglött madarak kerítettek volna be.

Az égő fán lévő fészkekből menekülő harkályok, egy gyöngybagoly, amelyet a leshelyére betört tűz és a repülőgépzúgás ragadott ki amúgy sztoikus, szinte hullamerevségre emlékeztető nyugalomból, és most a levegőben páni mozdulatokkal próbálta eloltani a farktollai felől érkező és már a szárnytollait nyaldosó lángokat. Az égbe emelkedő és az Elba felé vagy más irányba menekülni próbáló örvös galambok, amelyek a rettenetes hőmérséklettől röptükben, a magasabb légrétegekbe érve is kigyulladtak. A sok-sok kacsa, amely a tó jégmentes felszínén összebújt, mert ott minden ellenségtől biztonságban hitte magát: hogyan is különböztethetem volna meg a csörgőrécét a kanalasrécétől, a füttyülő récétől, a kontyos récétől vagy a kercerécét a barátrecétől, amikor az összes állat egyszerre égett a vízen. Lehetséges, hogy némelyik állat egyszerűen elpárolgott a Großer Gartenben. A varjak természetesen, a fakoronákban alvó hatalmas, dolmányos-, vetési- és kormosvarjú-rajok. Fenyőpintyek is lehettek

közöttük. És csonttollúak, amelyek a legnagyobb téli hidegben északról vándoroltak ide, hogy aztán azon az éjjelen – noha erre nem számítanak – megpörkölődjenek.

Úgy tűnt, a parkban éjszakázó teljes madárállomány egye-sével égett el és hevert másnap reggel, amikor úgy gondol-tam, az állatok egy részét még e torz állapotában is azonosíta-ni tudom majd, többségében alaktalan anyagként szanaszét a parkban, már amennyiben a hőségtől nem vált porrá és ha-muvá. Milyen okosan tették a vándormadarak, amikor ősszel világgá mentek, mintha bölcsen előre látták volna, ami febru-árban történni fog.

Egy megperzselt, tolla vesztett nyakú és csupasz szárnyú bütykös hattyú, amely szemlátomást már nem volt magánál, megpróbált felállni, majd tántorogva az oldalára esett, aztán egy darabig révedezett és újra megkísérelt felállni, de – mint utóbb észrevettem – nem volt lába.

Flamingók is, igen, ha jól emlékszem, láttam egy csomó ko-pasz, sötétszürke flamingót is, amelyek a szétbombázott ál-latkertből a Großer Gartenbe menekültek. Pompás, rózsaszín tollaikat a forró légáramlat égethette le, alig lehetett felismer-ni őket elszenesedett, kissé kicsavarodott nagy csőrükről. Égett szaru szaga. Bőrzacskók, megőrizve formájukat, mint-ha testükből valami sokkeljárás segítségével minden folyadé-kot kivontak volna, ahogy az valójában történt is. Mumifikált állatok, a flamingókat csak be kellett volna balzsamozni és gyolcsba csavarni, hogy olyan madármúmiák legyenek, mint az egyiptomiak szent íbiszmadarai.

Rohantam. És közben beszéltem. Alighanem egész idő alatt hangosan beszéltem magamban, miközben másnap, február tizennegyedikén bejártam ezt a várost, amit nem ismertem, de amit azon a reggelen az sem ismert volna fel, aki régóta ott

élt. Előző nap még némán kísérettem anyámat, aki körbe-kalauzolt, itt egy építészeti apróságra hívta föl a figyelmem, ott drezdai időszakának egy-egy epizódját elevenítette föl, és délután sem sokat beszéltem, amikor beültünk egy kávéházba, csak csodálkozva bámultam az utcát és kanalaztam a kakaómat.

Most azonban hangosan beszélve bolyongtam a városban, és ha csöndben maradok, talán senkinek sem tűnök fel, következképpen talán senki sem foglalkozott volna velem, végtére is azon a hamvazószerdán számtalan ember járta látszólag céltalanul, hozzátartozóit vagy otthonát keresve Drezda utcáit. A harmadik támadásról, vagyis déltől kezdve nem maradt semmilyen emlékem: követtem a tömeget az Elba-parti rétekre, oltalmat kerestem a pályaudvar mögött – csak annyit tudok, hogy pirkadatkor és napszálltakor mindenhol minden lángban állt. Épületek omlottak össze, a levegőben szirénavijjogás, de napközben mégis szinte falusi nyugalom áradt szét, már sem jajeszékelést, sem kiáltásokat nem lehetett hallani, az emberek szótlannal, a ropogástól szinte kábultan meredtek a lángokba. A déli támadás idején talán már rég magam mögött hagytam a város belső kerületeit és valamelyik külvárosban bolyongtam Heidenau felé: egyedül, magamban beszélve, nem hagyva, hogy bárki is hozzám szóljon vagy kérdéssel vágjon a szavamba. Biztosan volt benne valami alpári. Nem tudom, mit mondtam, nem tudom, ki szólta hozzám, és hogy hangzottak a kérdések vagy tanácsok – talán ezért is van, hogy mindmáig semmi biztosat nem tudok szüleim életének utolsó óráiról, lehet, hogy még azon az estén vagy nem sokkal később mindent pontosan elmondtak nekem, de egy szó sem hatolt el a fülemig.

MAGVETŐ
Könyvkiadó és Kereskedelmi Kft.
www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Nyomtatta és kötötte
a Central Dabasi Nyomda Zrt., 2020-ban
Felelős vezető Balizs Attila vezérigazgató

Kontrollszerkesztő Fodor Zsuzsa
Felelős szerkesztő Rostás Eni
Kézirat-előkészítő Tomka Eszter
Korrektor Hradeczky Moni
Műszaki vezető Takács Klári
A borítót Gerhes Gábor,
a kötetet Pintér József tervezte
Kiadványszám 8945
Minion betűtípusból szedve
ISBN 978 963 14 3990 8

